

Cirkulärnr: 1992:140
Diariernr: 1992:2555
Handläggare: Germund Persson
Avdsek: J Civilrätt
Datum: 1992-09-29
Mottagare: Kommunstyrelsen
Va-verket
Rubrik: Ansvar för installation av LPS-enhet

Ansvar för installation av LPS-enhet

På flera håll förekommer eller övervägs spillvattennät av typ LPS (Low Pressure System), som kan vara billigare än traditionella avloppssystem med självfall. Rättsläget har dock varit oklart i vissa avseenden det gäller tillämpningen av den nya tekniken.

Genom ett nyligen avgjort mål i Vattenöverdomstolen (DTV a 7/1992) som gäller Nacka kommun, bör förhoppningsvis flera frågetecken ha rätats ut.

LPS-systemet

Spillvattennät av typ LPS är avloppssystem där strömningen i ledningsnätet åstadkoms med hjälp av eldrivna pumpar och inte genom självfall. LPS-systemet består av LPS-enheter och tryckledningsnät. LPS-enheterna består vanligen av en eller flera pumpar monterade i en uppsamlingstank, som regel en för varje fastighet. Fastigheterna tömmer genom en självfallsledning sitt avlopp i LPS-systemets tank där det finfördelas. Det pumpas därefter in i och vidare genom tryckledningsnätet till huvudmannens reningsverk. LPS-enheten svarar således för transport av spillvattnet i huvudmannens ledningar. Dessa är i princip alltid fyllda och står under ett tryck som kan uppgå till högsta tillåtna pumptryck. Någon pump anbringad på själva huvudledningen (gatuledningen) finns alltså inte.

Finfördelningen och pumpningen gör att de allmänna ledningarna i ett LPS-system kan vara betydligt klenare än i ett konventionellt självfallssystem samt att de kan följa terrängen utan krav på självfall. Anläggningskostnaderna för ett LPS-system kan härigenom bli lägre än för konventionella avloppssystem.

Frågeställningen i Nacka-fallet

Tvisten i det aktuella målet gällde vem som skall svara för installation av LPS-enheterna. Fastighetsägarna ansåg att LPS-enheterna borde förläggas på allmän mark och yrkade i första hand att det skulle fastställas att kommunen skulle svara för LPS-enheterna såsom ingående i den allmänna anläggningen. I andra hand yrkade de att kommunen ändå - oavsett installationens karaktär av allmän anläggning eller enskild installation - skulle svara helt för LPS-enheterna (leverans, installation, underhåll, skötsel samt elförsörjning av drift av pump och uppvärmning av servisledning). Yrkandena grundades på att den allmänna anläggningen inte fungerar utan pumpenheterna.

I Va-nämnden gick kommunen med på att bekosta själva LPS-enheterna och att i huvudsak svara för deras underhåll och skötsel. Däremot bestred kommunen fastighetsägarnas talan vad gäller ansvaret för installation av LPS-enheterna (bl a transport, nedgrävning och installation av pumpenheterna samt borttransport av jord). Kommunen hävdade att LPS-enheterna skall ligga på tomtmark och att de därmed kommer att ingå i fastigheternas va-installationer, vilka fastighetsägarna svarar för.

Den rättsliga prövningen

Statens va-nämnd avslog fastighetsägarnas talan i den tvistiga delen. Va-nämnden fann att kommunen fullgjort sin skyldighet enligt va-lagen genom att anlägga en fungerande avloppsanläggning och anvisa fastighetsägarna förbindelsepunkter för anslutning till anläggningen.

Efter överklagande avgjordes målet i Vattenöverdomstolen. På grund av det nära funktionella sambandet mellan LPS-enheterna och den allmänna anläggningen och av rättviseskäl bedömde Vattenöverdomstolen att kommunen skulle svara för LPS-enheterna. Främst av praktiska skäl ansågs däremot de begränsade kostnaderna för elförsörjning av drift av pump och uppvärmning av servisledning kunna läggas på de enskilda fastighetsägarna. Vattenöverdomstolen fastställde således att kommunen skulle svara för installationen av LPS-enheterna, medan fastighetsägarna själva fick stå kostnaderna för elförsörjningen. Vattenöverdomstolens dom har vunnit laga kraft.

Slutsatser

Även om inte alla rättsliga problem är lösta genom domen, synes den ändå besvara flera frågor.

1. Uppfyller LPS-systemet va-lagens krav på allmänna va-anläggningar?

- Vattenöverdomstolen uttalar att det torde stå kommunen fritt att välja den lösning som från ekonomisk och teknisk synpunkt framstår som lämpligast. Att LPS-systemet förutsätter särskilda anordningar beträffande fastigheternas va-installation för att systemet skall fungera innebär inte i och för sig enligt Vattenöverdomstolen att anläggningen är oförenlig med de krav som uppställs i 12 § va-lagen. LPS-systemet som sådant får således anses godtagbart enligt va-lagens krav.

2. Var skall LPS-enheterna placeras? - Kommunen gjorde gällande att LPS-enheterna måste förläggas på tomtmark (i annat fall skulle de per definition ingå i den allmänna anläggningen, varvid kommunen naturligen skulle få stå helt för dem). Som skäl anförde kommunen bl a: En placering på kommunens mark vore olämplig bl a på grund av skaderiskerna och problem att ordna strömförsörjningen. Dessutom skulle den allmänna anläggningen då inte kunna byggas ut vid ett och samma tillfälle. I stället bör LPS-enheterna anläggas i samband med utbyggnaden av fastigheternas servisledningar och strömförsörjas via fastigheternas va-installationer.

Vattenöverdomstolen anför i denna del att de skäl som kommunen anført för att LPS-enheterna placeras på tomtmark får godtas. Slutsatsen härav bör vara att kommunerna kan kräva att LPS-enheterna placeras på tomtmark.

3. Ingår LPS-enheterna i den allmänna anläggningen? - Parterna var ense om att förbindelsepunkterna skulle förläggas i tomtgräns. Detta innebär per definition (14 och 17 §§ va-lagen) att LPS-enheter som placeras på tomtmark inte ingår i den allmänna anläggningen, utan istället hör till respektive fastighets va-installation.

4. Vilken betydelse har kostnaderna för fastighetsägarnas egna anslutningar till den allmänna anläggningen? - Vattenöverdomstolen uttalar klart att man enligt principen om skälig och rättvis behandling av brukarna helt måste bortse från den kostnad fastighetsägarna kan ha för sin egen anslutning till den allmänna anläggningen. Härav måste slutsatsen dras att huvudmannen inte kan övervältra större ansvar på fastighetsägarna med motivering att dessa sammantaget får en billigare lösning.

5. Vilket ansvar har huvudmannen för LPS-enheterna? -

Vattenöverdomstolens dom innebär att huvudmannen skall svara för LPS- enheterna, trots att de inte ingår i den allmänna anläggningen. Förutom det funktionella sambandet mellan LPS-enheterna och den allmänna anläggningen grundar Vattenöverdomstolen uppenbarligen sitt ställningstagande på kravet på skälig och rättvis behandling av fastighetsägarna. I Nackafallet var utgångspunkten att kommunen skulle äga LPS-enheterna. En praktisk fråga - utifrån diskussionen om skälig och rättvis behandling av fastighetsägarna - är om kommunen kan slippa ifrån ägaransvaret genom att istället erbjuda ekonomisk kompensation till fastighetsägarna motsvarande deras bidrag till den allmänna anläggningens funktion.

Under förutsättning att huvudmannen för anläggningen och fastighetsägaren kommer överens bör detta inte möta några hinder. Kravet på skälig och rättvis behandling bör då

anses tillgodosett, under förutsättning att kompensationen - t ex reduktion på anläggningsavgiften - är tillräcklig.

Om fastighetsägaren påfordrar att kommunen skall äga LPS-enheten och kanske också utföra installationen av den är dock frågan vad som gäller. - Även om distinktionen i domen mellan kostnadsansvar och ansvar för utförandet inte är otvetydig, ligger enligt vår bedömning den tolkningen närmast till hands, att kommunen både måste äga LPS- enheten och utföra installationen av den, om fastighetsägaren inte godtar annat. Domslutet - i enlighet med fastighetsägarnas yrkande i denna del - innebär att kommunen skall svara för installation av LPS- enheten.

Avslutningsvis bör framhållas vikten av att de rättsliga frågor som kan uppkomma mellan huvudman och fastighetsägare i dessa fall regleras. Detta kan ske genom föreskrifter i de allmänna bestämmelserna (ABVA) eller taxebestämmelser eller i avsaknad av sådana bestämmelser genom avtal med fastighetsägarna.

Domarna kan beställas från Vattenöverdomstolen, tfn 08-700 34 00. Vattenöverdomstolens dom 1992-05-22 DTVa 7, mål TVa 17/91. Statens va- nämnds mellanbeslut 1990-12-10 BVa 58, mål Va 166/87.

Frågor med anledning av detta cirkulär besvaras av Germund Persson, tfn 08-772 44 21.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Juridiska avdelningen

Curt Riberdahl

Germund Persson